

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

För att öka användningen av elektronisk kommunikation föreslås det att lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer ändras så att den rättegångsavgift som tas ut i summariska ärenden som behandlas vid en tingsrätt graderas enligt det sätt på vilket målet har inletts.

I propositionen föreslås det att rättegångsavgiften i sådana tvistemål enligt 5 kap. 3 § i rättegångsbalken som avgjorts genom tredskodom och som har inletts genom att uppgifterna förmedlats direkt till tingsrättens datasystem ska vara lägre än för andra tvistemål som avslutas i samband med den skriftliga förberedelsen. För dessa tvistemål som har inletts elektroniskt ska handläggningsavgiften vara 25 procent lägre än för tvistemål som har inletts på annat sätt.

Därtill föreslås det att lagen ändras i fråga om den rättegångsavgift som tas ut i ärenden

som gäller offentlig upphandling. Enligt propositionen ska en rättegångsavgift tas ut i upphandlingsärenden vid marknadsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen också i de fall när fullföljdsärendet avskrivs utan att ett avgörande fälls i huvudsaken, eller när fullföljdsärendet lämnas utan prövning. Om marknadsdomstolen inte beviljar behandlingstillstånd för upphandling som grundar sig på ramavtal ska halva rättegångsavgiften tas ut.

Därtill föreslås det att rättegångsavgiften ska justeras så att beloppet motsvarar förändringen i penningvärdet.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2011 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av 2011.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÄN MOTIVERING	3
1 INLEDNING	3
2 NULÅGE	4
2.1 Lagstiftning och praxis	4
Om den summariska processen	4
Rättegångsavgifter och övriga kostnader i summariska ärenden	6
Rättegångsavgifter i ärenden som gäller offentlig upphandling	6
2.2 Bedömning av nulåget	7
Summariska ärenden	7
Ärenden som gäller offentlig upphandling	7
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	8
3.1 Målsättning	8
3.2 De viktigaste förslagen	9
Höjning av rättegångsavgiften så att beloppet motsvarar förändringen i penningvärdet	9
Gradering av rättegångsavgiften i enligt med det sätt på vilket målet har inletts	9
Uttagande av rättegångsavgifter i mål som gäller offentlig upphandling	10
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	11
4.1 Ekonomiska konsekvenser	11
Summariska ärenden	11
Upphandlingsärenden	12
4.2 Samhälleliga konsekvenser	12
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	12
5.1 Utvecklande av behandlingen av ostridiga fordringsmål	13
5.2 Utvecklande av rättskyddssystemet för offentlig upphandling	13
6 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER	14
6.1 Elektronisk signering av en expedition	14
6.2 Utvecklande av delgivningsformen	14
DETALJMOTIVERING	16
1 LAGFÖRSLAG	16
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	17
3 IKRAFTTRÄDANDE	17
4 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	18
LAGFÖRSLAG	20
BILAGOR	22
PARALLELLTEXT	22
FÖRORDNINGSGRUNDLAG	24

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Behandlingen av summariska fordringsmål har på senaste tid utvecklats på flera olika sätt. Målet har varit att effektivisera behandlingen av ostridiga fordringsmål genom att utöka den elektroniska kommunikationen och genom att utveckla det delgivningssätt som används vid stämning, så att man i stället för stämmningsmannadelgivning i allt högre grad ska använda sig av andra enklare delgivningssätt. Elektronisk kommunikation i samband med ostridiga fordringsmål blir möjligt på lagstiftningsnivå, såvida 20 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndighetsverksamhet (13/2003) i enlighet med regeringsproposition som är under beredning ändras så att även den expedition som en domstol ger ska kunna signeras elektroniskt (OM 13/42/2009).

Rättegångsbalken och lagen om rättegång i brottmål har genom förordningar som trädde i kraft den 1 juni 2010 ändrats till de delar som gäller delgivning. Enligt dem ska telefondelgivning vara det primära delgivningssättet, vilket man enligt förslaget även ska kunna använda vid delgivning av stämning i summariska fordringsmål (362-363/2010). Till främjandet av ett enklare delgivningssätt hänför sig en reform om helhetslön för stämningsmän som är under beredning vid justitieministeriet.

Den elektroniska delgivning av domar vars syfte är att utveckla behandlingen av ostridiga fordringsmål förverkligas när den lagstiftning som gäller ett riksomfattande datasystem för rättsförvaltningen (372-410/2010) träder i kraft den 1 december 2010.

Dessa ändringar, som syftar till att effektivisera behandlingen av fordringsmål, hänför sig naturligt till den ökning av produktiviteten inom den offentliga sektorn som förutsattes och som med hjälp av datatekniska lösningar eftersträvades i de politiska överläggningar som fördes av statsminister Matti Vanhanens II regering den 24 februari 2009.

Avsikten med att utveckla den elektroniska kommunikationen är att förbättra domstols-

väsendets service och tillgänglighet. En ökning av den elektroniska kommunikationen i summariska ärenden ska effektivisera tingsrätternas verksamhet och svara mot de sparkrav som gäller tingsrätterna. Därigenom ska propositionen underlätta genomförandet av de sparkrav i statens produktivetsprogram som gäller justitieministeriets förvaltningsområde.

Med hjälp av elektronisk kommunikation strävar man efter en effektivare behandling av ärenden än tidigare. Som en följd av effektiviseringen sjunker de kostnader som orsakas av behandlingen av ärendet, eftersom avgörandet av ärendet kräver en mindre arbetsinsats av domstolen. Därför kan de avgifter som tas ut av kunderna, t.ex. rättegångsavgiften, sänkas. En lägre rättegångsavgift bidrar till att göra den elektroniska kommunikationen mera lockande än det traditionella förfarandet i pappersform.

För att öka bruket av elektronisk kommunikation föreslås det att rättegångsavgiften ska vara 25 procent lägre än för närvarande i de summariska tvistemål enligt 5 kap. 3 § i rättegångsbalken som har avgjorts genom tredskodom och där uppgifterna om stämningens ansökan har förmedlats direkt till tingsrättens datasystem via en anslutning för kundservice. Rättegångsavgiften för mål som har inletts på något annat sätt, dvs. i praktiken har tillställts tingsrätten genom en stämningens ansökan i pappersform, ska vara lika stor som för närvarande.

Därtill föreslås det att eurobeloppen för alla rättegångsavgifter justeras så att de motsvarar förändringen i penningvärdet.

Utvecklandet av rättsskyddssystemet för offentlig upphandling har dryftats i den s.k. JUHO-arbetsgruppen som tillsattes den 30 november 2007. I sitt slutbetänkande föreslog arbetsgruppen bl.a. att den reglering som gäller fastställande av rättegångsavgifterna ska revideras när det gäller offentlig upphandling, så att avgiften fastställs oberoende av vilket resultatet i upphandlingsärendet är (OM 2010:6).

Det är ändamålsenligt att genomföra JUHO-arbetsgruppens ändringsförslag i fråga om rättegångsavgiften i samband med de andra förslagen som gäller rättegångsavgiften, och därför har arbetsgruppens förslag sammanförts i denna regeringsproposition.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Om den summariska processen

Med en ostridig fordran avses en sådan förfallen fordran som gäldenären inte erlägger, men vars riktighet han eller hon inte heller bestrider. Enligt statistik från Suomen asiakastieto är gäldenären i ungefär 90 procent av de givna tredskodomarna en enskild konsument. Det kan finnas många orsaker till att en ostridig fordran lämnas obetald, allt från verklig insolvens till avsiktligt bedrägeri.

Vanligen grundar sig ostridiga fordringar på olika kortfristiga kreditförhållanden, såsom kontokrediter, engångskrediter och leverantörsskulder. Det är med andra ord fråga om sådana vardagliga skuldförhållanden som ständigt uppstår och upphör i samband med nuvarande formen av köp av varor och tjänster på kredit. Anledningen till de ostridiga fordringarna varierar markant, eftersom det finns många olika slag av kreditförhållanden.

I de flesta fall börjar indrivningsprocessen som gäller en ostridig fordran med en indrivning vars syfte är en frivillig betalning av fordran. I lagen om indrivning av fordringar (513/1999) finns bestämmelser om det förfarande som ska följas vid frivillig indrivning. Den som utövar yrkesmässig indrivning måste vid indrivning av en konsumentfordran ge åt eller skicka till gäldenären ett skriftligt betalningskrav som ska innehålla de uppgifter som avses i lagen. Innan betalningskravet har skickats får man i regel inte yrka betalning i domstol. Gäldenären ska ersätta borgenären de skäligena kostnader som indrivningen har orsakat.

Om gäldenären inte betalar fordran genom frivillig indrivning kan borgenären driva in den rättsligt. Den rättsliga indrivningen sker

vid en domstol som är behörig enligt lag och i den ordning som gäller för behandling av tvistemål.

Om gäldenären inte vid den frivilliga indrivningen har förnekat sin betalningsskyldighet, dvs. om det är fråga om ett s.k. ostridigt mål, kan målet avgöras i ett summariskt förfarande. Det summariska förfarandet är ett utsokningsförfarande som är avsett för indrivning av ostridiga fordringar och som utgörs av den skriftliga förberedelsen av förfarandet i tvistemål. Det är i jämförelse med en fullskalig domstolsprocess ett snabbt och förmånligt sätt att erhålla en utsokningsgrund.

Det summariska förfarandet inleds med en sådan kortfattad stämningansökan enligt 5 kap. 3 § i rättegångsbalken som kan användas om målet gäller en fordran på ett visst belopp, återställande av besittning eller ett rubbat förhållande eller vräkning, och käranden meddelar att han eller hon anser att saken inte är tvistig.

I en kortfattad stämningansökan ska käranden endast uppge sitt yrkande och de omständigheter som yrkandet omedelbart grundar sig på. Käranden är inte tvungen att till tingsrätten ge in sådana bevis som han eller hon åberopar. I stämningansökan ska uppges kärandens processadress, dvs. den adress till vilken kallelser, uppmaningar och meddelanden kan skickas. Processadressen kan antingen vara en postadress eller någon annan adress, t.ex. ett personligt ärendekonto i en anslutning för kundservice som har utformats för behandling av ostridiga fordringsmål.

Ibland är man tvungen att tolka stämningansökningarna och ibland är domstolen tvungen att be käranden komplettera stämningansökan. Det finns i praktiken få brister i stämningansökningarna.

Man kan numera lämna in stämningansökan direkt via tingsrättens datasystem (*Tuomas*) i maskinläsbar form genom att använda den så kallade *Santra*-uppkopplingen. De uppgifter som ingår i de stämningansökningar som anlänt via denna uppkoppling lagras automatiskt i Tuomas-systemet, vilket innebär att man inte behöver mata in uppgifterna separat. För närvarande används *Santra* av sex klienter, men de stämningansökning-

ar som dessa användare har lämnat in utgjorde under åren 2008-2009 ungefär 65 procent av alla de stämningsansökningar i summariska fordringsmål som lämnades in till tingsrätten.

När en stämningsansökan uppfyller de villkor som anges i lagen utfärdar tingsrätten en stämning i vilken käranden uppmanas att svara på käromålet skriftligen inom den tid som tingsrätten har fastställt i delgivningen av stämningen. I summariska ärenden sker delgivningen av stämningen i praktiken huvudsakligen som stämningsmannadelgivning. Användningen av andra delgivningssätt torde dock öka som en följd av de ändringar i rättegångsbalken och i lagen om rättegång vid brottmål som träder i kraft vid ingången av juni 2010 (362/2010 och 363/2010).

Om käranden inte svarar på käromålet eller framför nya grunder för sitt bestridande, eller om han eller hon som stöd för sitt bestridande åberopar en sådan grund som inte har betydelse för avgörandet av ärendet, bifalls käromålet genom tredsdom. Det är inte möjligt att överklaga en tredsdom i hovrätten, men enligt 12 kap. 15 § i rättegångsbalken kan svaranden söka återvinning inom 30 dagar efter det att sökanden bevisligen har fått kännedom om tredsdomen. I de flesta fall resulterar behandlingen av ett summariskt ärende i en tredsdom.

Domstolsavgöranden, även tredsdomar, måste undertecknas. Den ursprungliga domen arkiveras och till käranden utges som expedition en vidimerad kopia av domen. Expeditionen skickas till käranden, till den adress som han eller hon har uppgett som processadress.

Den arbetsgrupp som har dryftat utvecklandet av behandlingen av ostridiga fordringar har i sina betänkanden (OM 2006:15 och OM 2009:7) föreslagit att även expeditionen ska kunna signeras elektroniskt, vilket ska möjliggöra en i sin helhet elektronisk behandling av ostridiga fordringsmål. Detta förutsätter en ändring av 20 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet. Detta ändringsförslag utgör en väsentlig del av utvecklandet av behandlingen av ostridiga fordringsmål. Ändringsförslaget är under beredning vid justitieministeriets lagberedningsavdelning och avsikten är

att förslaget ska lämnas samtidigt med det utlåtande som gäller utvecklandet av delgivning på elektronisk väg och de ändringar i den nämnda lagen som detta förutsätter (OM 13/42/2009).

Om gäldenären inte betalar fordran i enlighet med den tredsdom som domstolen har meddelat kan borgenären ansöka om utsökning. Det är även möjligt att ansöka om utsökning på elektronisk väg, men även i sådana fall ska till ansökan om utsökning bifogas en grund för utsökningen. Grunden för utsökningen kan t.ex. vara en kopia av tingsrättens avgörande som utgetts som expedition.

Man har traditionellt varit tvungen att bifoga utsökningsgrunden till ansökan antingen i original eller som en kopia utfärdad av en myndighet, om den som ansöker om utsökningen har erhållit en kopia som expedition. Med tanke på utvecklandet av behandlingen av ostridiga fordringsmål är det av stor vikt att borgenären också kan ansöka om utsökning på elektronisk väg. Om detta inte gick, skulle borgenären vara tvungen att be av tingsrätten en kopia av tredsdomen i pappersform för leverans till utsökningsmyndigheten, vilket skulle leda till att förminska borgenärens intresse för elektronisk ärendehantering vid tingsrätterna. Vid ingången av december 2010 blir det möjligt att på helt elektronisk väg ansöka om utsökning, när lagen om justitieförvaltningens riksomfattande datasystem och sådana ändringar i övrig lagstiftning som lagen föranleder träder i kraft (372-410/2010).

Det är fråga om ett system via vilket domstolarna elektroniskt kan förmedla uppgifter till utsökningsmyndigheter och övriga myndigheter om de avgöranden som har fattats. Avgörandena finns till myndigheternas och de berörda parternas förfogande via en särskild anslutning.

I anslutning till detta har det utfärdats en lag om domstolars skyldighet att informera om vissa lagar (373/2010). Enligt 4 § i lagen är domstolen skyldig att via justitieförvaltningens riksomfattande datasystem underrätta utsökningsmyndigheterna om domar, om beslut om säkringsåtgärder och om andra utsökningsgrunder. En kopia av de uppgifter om en dom som på detta sätt har förmedlats till utsökningsmyndigheterna ska inte längre

postas till kändanden, utom i de fall då kändanden uttryckligen ber om det. Även utsökningensbalken har ändrats så att det inte ska vara nödvändigt att ett avgörande som utgör utsökningensgrund fogas till utsökningensansökan, om det har förmedlats uppgifter om domen för utsökning på ovan nämnda sätt. Därmed kan borgenären ansöka om utsökning på elektronisk väg.

Rättegångsavgifter och övriga kostnader i summariska ärenden

De kostnader som behandlingen av summariska ärenden orsakar staten täcks med rättegångsavgifter. Beloppet av rättegångsavgiften bestäms i 3 § i lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer (701/1993), nedan *lagen om avgifter vid domstolar*. Närmare bestämmelser om avgifterna ges i statsrådets förordning om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer (925/2008), nedan *förordningen om avgifter vid domstolar*.

Enligt lagen om avgifter vid domstolar tas det vid tingsrätterna i tvistemål ut domstolsavgifter av olika belopp beroende på i vilket skede behandlingen av ett mål avslutas. Avgiftens storlek är inte beroende av hur ärendet har inletts.

Enligt 11 § i lagen om avgifter vid domstolar justeras, genom förordning av statsrådet, storleken på avgiften med tre års mellanrum så att avgiften motsvarar förändringen i penningvärdet. Enligt den gällande statsrådsförordningen om justering av avgifterna som nämns i 3 § i lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer (924/2008) är domstolsavgiften 79 euro för sådana tvistemål vid tingsrätten vars behandling avslutas i samband med den skriftliga beredningen. Summariska ärenden är dylika ärenden. År 2009 utgjorde dessa över 95 procent av alla tvistemål vid tingsrätterna.

Kändanden betalar rättegångsavgiften. Enligt 11 § i förordningen om avgifter vid domstolar debiteras rättegångsavgiften av kändanden i samband med att expeditionen sänds, dvs. efter att ett beslut har fattats. Den betalningskyldige kan också betala avgiften på för-

hand, om myndigheten godkänner detta. Till de indrivningsbyråer som använder sig av den s.k. Santra-uppkopplingen, som är i direkt kontakt med tingsrättens operativsystem, skickas det vanligen en samlingsfaktura på rättegångsavgifterna för alla käromål under en viss faktureringsperiod.

Om ett summariskt ärende resulterar i en tredsdom mot svaranden, är svaranden enligt 21 kap. i rättegångsbalken skyldig att ersätta kändandens rättegångskostnader. Enligt 8 c § ska domstolen i mål som gäller fordran eller vräkning och som avgörs genom tredsdom utan fortsatt beredning på tjänstens vägnar, pröva beloppet av de rättegångskostnader som motparten ska dömas att ersätta.

Beloppet av kostnaderna i dessa mål bestäms närmare i justitieministeriets förordning om rättegångskostnader som motparten skall dömas att ersätta i mål som avses i 21 kap. 8 c § rättegångsbalken (1311/2001), nedan *förordningen om rättegångskostnader*. Om kapitalet på fordran är högst 250 euro, är grundtaxan för kostnadsersättningen 211 euro, och om kapitalet är större, eller om det är fråga om vräkning, är grundtaxan 245 euro. Om målet är mer krävande än normalt, följs de förhöjda taxorna, som på motsvarande sätt är 294 euro och 333 euro. Taxorna innehåller bland annat rättegångsavgiften.

Kändanden har därtill enligt 10-10 c § i lagen om indrivning av fordringar (513/1999) rätt att få ersättning av svaranden för de indrivningskostnader som orsakats av privat indrivning. Om svaranden är insolvent kan i praktiken kändanden få stå för rättegångs- och indrivningskostnaderna i sista hand.

Rättegångsavgifter i ärenden som gäller offentlig upphandling

I lagen om avgifter vid domstolar finns det även bestämmelser om marknadsdomstolens avgiftsbelagda beslut.

Enligt 3 § 1 mom. i lagen om avgifter vid domstolar och enligt den förordning som utfärdats med stöd av denna lag tas det för behandling vid marknadsdomstolen ut en rättegångsavgift på 223 euro (för mål som inletts 2009; tidigare var avgiften 204 euro). Avgiften är lika stor som rättegångsavgiften vid högsta domstolen och högsta förvaltnings-

domstolen samt, när det gäller specialdomstolarna, vid arbetsdomstolen.

Enligt 3 § 2 mom. tas det vid högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen i ett besvärstillståndsmål där besvärstillstånd inte beviljas ut endast hälften av den rättegångsavgift som nämns ovan.

Enligt 3 § 3 mom. tas rättegångsavgiften inte alls ut om målet avskrivs eller förfaller.

Enligt 7 § 1 mom. 9 punkten är även den som söker ändring hos högsta förvaltningsdomstolen befriad från betalningsskyldighet, om högsta förvaltningsdomstolen till förmån för ändringssökanden ändrar ett beslut om skatt eller offentliga avgifter av en annan lägre myndighet än centralskattenämnden.

2.2 Bedömning av nuläget

Summariska ärenden

Den arbetsgrupp som har dryftat utvecklandet av behandlingen av ostridiga fordringsmål (OM 2006:15) har i sitt betänkande uppskattat att behandlingen av de på årsnivå ungefär 140 000 fordringsmålen förutsätter ungefär 212 årsverken, som motsvarar personalkostnader på ungefär 7,2 miljoner euro. Antalet summariska ärenden har sedan dess ökat så att det år 2008 inkom ungefär 230 000 ärenden till tingsrätterna. Det behövs cirka 348 årsverken och krävs ungefär 11,8 miljoner i personalkostnader för att behandla detta antal ärenden. Antalet summariska ärenden förefaller att öka fortsättningsvis, för 2009 inkom till tingsrätterna över 310 000 summariska ärenden, vilket är 34 procent mera än 2008. Behandlingen av det här antalet mål fordrar uppskattningsvis 470 årsverken vilket motsvarar ungefär 16 miljoner euro. Utgifterna för behandlingen av summariska ärenden har således fördubblats.

Ungefär en tredjedel av alla stämningsansökningar är vanliga stämningsansökningar som ska skrivas ut på papper och ur vilka personalen för hand ska registrera kärandens yrkanden i Tuomas-systemet. Den tid som behandlingen av en vanlig stämningsansökan tar är minst dubbelt så lång jämfört med att stämningsansökan hade levererats i maskinläsbar form direkt till databasen i Tuomas-systemet, med hjälp av automatisk databe-

handling. Även om andelen mål i maskinläsbar form ständigt har ökat, kan den nuvarande nivån på 65 procent inte anses vara tillräcklig. En ökning av antalet stämningsansökningar i maskinläsbar form medför alltså betydande effektivitetsvinster.

Rättegångsavgiften är inte enligt gällande lagstiftning beroende av hur målet har inlett, även om den arbetsmängd som fordras av tingsrätten är mindre och de kostnader som behandlingen av målet orsakar är lägre när man använder sig av elektroniska behandlingssätt. Ett sätt att påverka antalet stämningsansökningar i maskinläsbar form är att fastställa en lägre rättegångsavgift för behandlingen av dessa ansökningar och på så sätt göra den elektroniska kommunikationen mera lockande.

Ärenden som gäller offentlig upphandling

Som nationella genomförandeåtgärder av rättskyddsdirektivet (2007/66/EG) samt därtill som förslag till en nationell reglering som komplettering till direktivets reglering har det den 30 april 2010 utfärdats lagar om ändring av lagen om offentlig upphandling (348/2007), nedan *upphandlingslagen*, av lagen om upphandling inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (349/2007), nedan *försörjningslagen* samt av marknadsdomstolslagen (1527/2001). Dessa lagar har trätt i kraft den 1 juni 2010 (321-323/2010).

I 86 § 3 mom. i upphandlingslagen finns bestämmelser om att man i en upphandling som grundar sig på ett ramavtal enligt lagens 32 § inte får söka ändring genom besvär, om inte marknadsdomstolen beviljar behandlingstillstånd i målet. Detta nya besvärstillståndssystem som ska tillämpas i interna konkurrensutsättningar kan jämföras med en situation där besvär lämnas utan prövning när besvärstillstånd inte beviljas. Rättegångsavgift ska därmed inte tas ut i sådana fall. En naturligare jämförelse med tanke på fastställandet av rättegångsavgifterna är det förfarande som gäller när besvärstillstånd inte beviljas och som avses i 3 § 2 mom. i lagen om avgifter vid domstolar. Beloppet av avgiften föreslås därmed vara hälften eller mindre än

hälften av den nuvarande handläggningsavgiften.

I upphandlingsärenden är ändringssökanden och den upphandlande enheten varandras motparter. Därtill är vanligen näringidkare ändringssökande. På grund av upphandlingsärendenas art och arten av den domstolsbehandling som berör dem, är det inte skäl att tillämpa de bestämmelser som gäller i de fall när man avstår från att ta ut rättegångsavgifter.

De nuvarande bestämmelserna om efterskänkande av avgift i en situation där ändringsansökan dras tillbaka eller ändringsansökan inte av andra skäl tas upp till prövning, gör det inte möjligt att beakta att det processuella beslut som man har fattat kan ha inneburet betydande och omfattande utredningar för domstolen. Det kan ses som ett särdrag för förfarandet vid marknadsdomstolen att ändringsökandena i upphandlingsärendena mycket ofta drar tillbaka sina besvärsskrifter. Ändringssökanden har därtill möjlighet att få sin rättegångsavgift ersatt i samband med att rättegångskostnaderna ersätts.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Syftet med propositionen är att främja den elektroniska kommunikationen i ostridiga fordringsmål. Syftet är därmed att fastställa de avgifter som tas ut i summariska tvistemål på en sådan nivå att de uppmuntrar domstolens klienter att lämna in stämningsansökan i elektronisk form direkt via tingsrättens datasystem. Syftet är också att minska tingsrätternas arbetsmängd och kostnader genom bestämmelser som gör det förfarande som är mindre belastande för personalen mera lockande för klienterna.

En del av den inbesparing som tingsrätterna erhåller genom att den elektroniska kommunikationen ökar ska kanaliseras till kärandena i form av lägre rättegångsavgifter. Förmånligare indrivning är också i svarandens intresse, eftersom käranden har rätt att få ersättning för sina kostnader av svaranden.

De föreslagna lagstiftningsändringarna ingår i en större helhet. Avsikten är att öka användningen av elektronisk kommunikation vid domstolsväsendet och överlag inom statsförvaltningen så mycket som möjligt. De föreslagna ändringarna behövs för att senare reformer ska kunna förverkligas. Förslaget om elektronisk behandling av fordringsmål kan kopplas till den tjänst i form av ett medborgarkonto som är under arbete och omfattar hela statsförvaltningen. Tjänsten ska veterligen tas i bruk i början av 2011. Det kunde också vara möjligt att i ostridiga fordringsmål använda sig av justitieministeriets kommunikationsportal som nås via webbplatsen www.oikeus.fi och som redan för närvarande används vid elektronisk ansökan om rätts hjälp.

Enligt justitieministeriets uppfattning är det senare alternativet nästan klart och kan tas i bruk när de lagändringar (ändring av 20 § i lagen om ändring av lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet) som en elektronisk kommunikation i fordringsmål förutsätter har trätt i kraft. Denna tjänst ska, när den har blivit klar, kunna kopplas till medborgarkontot.

I propositionen strävar man efter att främja den elektroniska kommunikationen på ett positivt sätt. Avsikten är inte att minska kärandenas valfrihet genom att hindra dem att skicka stämningsansökan i pappersform, utan avsikten är att uppmuntra kärandena att använda sig av elektronisk kommunikation genom att sänka rättegångsavgiften i de fall när uppgifterna i ett mål har levererats i maskinläsbar form direkt till tingsrättens system. Enligt förslaget ska käranden därmed ha rätt att välja förfaringsätt.

Avgiftsbelagda domstolsbeslut i upphandlingsärenden och ersättning för rättegångskostnader som uppstår i samband med behandlingen är omständigheter som kan inverka på antalet besvär i ärenden som gäller offentlig upphandling. Speciellt risken för att bli tvungen att ersätta sina egna och motpartens rättegångskostnader inverkar på hur hög tröskeln är för parterna att söka ändring i ett beslut som gäller upphandling och övriga åtgärder som vidtagits i upphandlingsärendet. Risken för kostnader och en tillräckligt hög rättegångsavgift kan för sin del minska anta-

let helt ogrundade besvär till marknadsdomstolen. En oskäligt hög rättegångsavgift och en oändamålsenlig fördelning av eller ett oändamålsenligt belopp för rättegångskostnaderna kan åter hindra att ett effektivt rättskydd förverkligas i upphandlingsärenden.

3.2 De viktigaste förslagen

Höjning av rättegångsavgiften så att beloppet motsvarar förändringen i penningvärdet

I propositionen föreslås det framför allt att alla rättegångsavgifter ska höjas så att beloppet motsvarar förändringen i penningvärdet. Detta är ändamålsenligt, eftersom rättegångsavgifterna senast har höjts vid ingången av år 2009 så att de motsvarar levnadskostnadsindex i mars 2008 (1719). I mars 2010 var levnadskostnadsindexet 1744, vilket leder till att rättegångsavgiften höjs med ändringskoefficienten 1,0145. Med avrundning till närmaste euro leder detta till en ökning på högst 3 euro. Enligt förslaget höjs avgiften för ett ärende vars behandling avslutas i samband med den skriftliga beredningen i tingsrätten från nuvarande 79 euro till 80 euro.

Gradering av rättegångsavgiften i enligt med det sätt på vilket målet har inletts

Därtill föreslås det att den rättegångsavgift som tas ut av käranden i s.k. summariska ärenden enligt 5 kap. 3 § i rättegångsbalken ska graderas i enligt med det sätt på vilket målet har inletts.

Det föreslås att rättegångsavgiften i summariska ärenden ska vara lägre än för närvarande för sådana ärenden som har inletts genom att stämningsansökan förmedlats maskinellt direkt till tingsrättens datasystem, antingen via den anslutning för kundservice som ska tas i bruk eller via Santra-uppkopplingen som redan är i bruk.

Enligt förslaget ska rättegångsavgiften därmed vara lägre i sådana summariska ärenden där ärendet har inletts på ett så enkelt sätt som möjligt, utgående från den arbetsmängd som krävs. Om ärendet inleds genom en tra-

ditionell stämningsansökan i pappersform ska man ta ut en rättegångsavgift som är lika stor som den avgift som för närvarande betalas i sådana tvistemål vars behandling avslutas i samband med den skriftliga förberedelsen.

Syftet med propositionen är att på det sätt som beskrivs ovan främja elektronisk kommunikation, dvs. främja användningen av den anslutning för kundservice som ska tas i bruk och av Santra-uppkopplingen som redan är i bruk. Det har beräknats att en lägre rättegångsavgift ska uppmuntra till att använda detta effektivare sätt att inleda ett ärende.

Enligt den kundenkät som den arbetsgrupp som har dryftat utvecklandet av behandlingen av ostridiga fordringsmål genomfört, anser 65 procent av borgenärerna att en lägre rättegångsavgift för en stämningsansökan i maskinläsbar form ökar deras intresse för att använda sig av elektronisk kommunikation. 25 procent av borgenärerna var av motsatt åsikt, medan 10 procent var osäkra.

Man kan alltså anta att en lägre rättegångsavgift leder till att ett stort antal kärande börjar använda anslutningen för kundservice. En lägre rättegångsavgift leder också till att offentliga samfund börjar använda anslutningen för kundservice, eftersom samfunden redan enligt lagen ska fungera kostnadseffektivt. Den lägre rättegångsavgiften föreslås också gälla dem som använder sig av Santra-uppkopplingen, eftersom det med tanke på effektivitetsnyttan är egalt om käranden använder Santra-uppkopplingen eller anslutningen för kundservice.

En lägre avgift för dem som använder anslutningen för kundservice kan också motiveras med att käranden i ärenden som inleds via den i praktiken gör en stor del av domstolens arbete genom att han eller hon matar in yrkandena i systemet så att de kan läsas direkt i det s.k. Tuomas-systemet och överförs både till en stämning och en dom. Även om man inte tillämpar principen om kostnadsmotsvarighet på prissättningen av domstolarnas prestationer är det rimligt att kärande får en del av den behållning som de genom att använda anslutningen för kundservice genererar åt staten. I sista hand medför de lägre kostnaderna inbesparingar också för gäldenärerna.

Det föreslås att man ska göra ett undantag beträffande indrivning av rättegångsavgiften i efterskott vid sådana tvistemål som inleds via anslutningen för kundservice, så att rättegångsavgiften för dessa huvudsakligen tas ut i samband med att ärendet inleds. Om rättegångsavgiften inte betalas ska ärendet inte behandlas.

Det finns tre fördelar med indrivning av rättegångsavgiften på förhand i jämförelse med betalning i efterskott. För det första hindrar detta de olägenheter som en enklare inlämningsprocess för stämningsansökningarna fört med sig. Skyldigheten att genast betala uppmuntrar till moget övervägande innan ärendet inleds och minskar intresset för att lämna in stämningsansökningar i syfte att störa. För det andra undviker man genom att ta ut rättegångsavgiften innan ett ärende behandlas problem som beror på att rättegångsavgiften p.g.a. kändens insolvens eller ovilja att betala senare måste driva in rättegångsavgiften genom utsökning. För det tredje är det praktiskt för känden att rättegångsavgiften tas ut i förskott, eftersom han eller hon enkelt kan betala rättegångsavgiften genom att logga in sig i systemet med hjälp av sina nätbankskoder.

Avsikten är inte att ändra på den förnuftiga praxis enligt vilken avgiften tas ut i efterskott av dem som använder Santra-uppkopplingen. Uttag av rättegångsavgiften i förskott ska endast gälla de känden som lämnar in stämningsansökan via anslutningen för kundservice.

Om känden lämnar in sin stämningsansökan till fel domstol, men återkallar talan före delgivningen av stämningen ska rättegångsavgiften kunna betalas tillbaka till känden.

De förslag som behandlats ovan och som gäller ostridiga fordringsmål förutsätter en ändring av de taxor för ersättning för rättegångskostnader som nämns i förordningen om rättegångskostnader och som avser ärenden enligt 21 kap. 8 c § i rättegångsbalken. I taxorna ingår för närvarande bl.a. rättegångsavgiften.

Ändringar i förordningen om rättegångskostnader ska göras så att rättegångsavgiften inte ingår i taxor enligt förordningen, utan den rättegångsavgift som ska tas ut ska vid

behov läggas till taxan. Känden ska utöver den taxa som bestäms enligt förordningen ha rätt att få ersättning av svaranden för den rättegångsavgift som känden har betalat. En separering av rättegångsavgiften från den övriga taxan för kostnader leder till att den sänkta rättegångsavgiften kommer svaranden till godo, när känden har kunnat dra nytta av sänkningen genom att leverera stämningsansökan till tingsrätten via anslutningen för kundservice. Enligt förslaget innebär ändringen att svaranden vinner på att känden på någon grund betalar en lägre rättegångsavgift än vanligt.

Taxorna för rättegångskostnader enligt förordningen ska också på motsvarande sätt som rättegångsavgiften justeras i enlighet med det nuvarande levnadskostnadsindexet.

Ett utkast till ändring av 11 § i förordningen om avgifter vid domstolar och till 3 § i förordningen om rättegångskostnader finns som bilaga till denna proposition.

Med dessa förslag strävar man efter att uppnå en effektivisering av behandlingen av summariska ärenden. Man kan anse att en nackdel med propositionen är att summariska ärenden är massärenden, som både i fråga om behandling och avgörande ska vara enkla. En gradering av rättegångsavgifterna och kostnadsersättningarna ökar både arbetsmängden för dem som behandlar ärendena och möjligheten att göra fel.

Uttagande av rättegångsavgifter i mål som gäller offentlig upphandling

Den arbetsgrupp som har dryftat utvecklandet av rättsskyddssystemet för offentlig upphandling har föreslagit att den reglering som gäller fastställande av rättegångsavgifterna ska revideras så att avgiften fastställs oberoende av vilket resultatet i upphandlingsärendet är.

Avvikande från 3 § 3 mom. i lagen om avgifter vid domstolar ska i fullföljdsärenden inom tillämpningsområdet för upphandlingslagen och försörjningslagen tas det i marknadsdomstolen och i högsta förvaltningsdomstolen ut en rättegångsavgift enligt 3 § 1 mom. i lagen om avgifter vid domstolar, också i de fall när fullföljdsärendet avskrivs utan

att ett avgörande fälls i huvudsaken, eller när fullföljdsärendet lämnas utan prövning. Det ska finnas bestämmelser om detta i den nya 3 a §.

Därtill ska 3 § 2 mom. i lagen om avgifter vid domstolar ändras så att när marknadsdomstolen avslår ett behandlingstillstånd enligt upphandlingslagen ska hälften av rättegångsavgiften tas ut.

En utvidgning av förfarandet för att bestämma grunderna för rättegångsavgifterna kan för sin del minska antalet helt ogrundade besvär till marknadsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Summariska ärenden

Antalet summariska ärenden har under de senaste åren ökat markant. År 2007 behandlades vid tingsrätterna över 190 000 summariska ärenden, och 2008 var antalet över 230 000. År 2009 har det inkommit ett rekordantal summariska ärenden, dvs. över 310 000 ärenden. Medeltalet under 2000-talet har dock varit ungefär hälften av detta, eller drygt 150 000 summariska ärenden per år.

Under de senaste åren har ungefär 65 procent av de summariska ärenden inletts direkt via tingsrättens elektroniska system med hjälp av Santra-uppkopplingen som indrivningsbyråerna använder sig av. Den arbetsgrupp som har dryftat utvecklandet av behandlingen av ostridiga fordringsmål har i sitt betänkande bedömt att antalet summariska ärenden som inletts elektroniskt ska kunna höjas med 95 procent med hjälp av att en elektronisk anslutning för kundservice tas i bruk.

Med beaktande av det antal mål och de målsättningar för en ökning av den elektroniska kommunikationen som presenterats ovan, kommer den inkomstförlust för staten som en sänkning av rättegångsavgiften leder till att variera mellan 2,7 miljoner euro och 5,6 miljoner euro, beroende på vilket antal de summariska ärendena stabiliseras efter recessionen. Om man beaktar att antalet fordringsmål kan stiga p.g.a. den elektroniska

kommunikationen torde det vara realistiskt att räkna med ca 200 000 fordringsmål per år, vilket innebär att statens inkomster som en följd av den sänkta rättegångsavgiften minskar med ca 3,6 miljoner euro per år. Det beräknas att justeringen av rättegångsavgifterna ökar statens inkomster med 319 000 euro per år. Minskningen i domstolarnas inkomster är med beaktande av ändringarna ungefär 3,3 miljoner euro per år.

Uträkningen baserar sig på att det för 95 procent av de summariska ärendena ska tas ut en rättegångsavgift på 60 euro, och bara för 5 procent av målen en högre rättegångsavgift, dvs. 80 euro, i stället för att som för närvarande ta ut en rättegångsavgift på 79 euro för alla summariska ärenden. När minskningen av statens inkomster har beräknats har man beaktat att rättegångsavgiften ska höjas så att beloppet motsvarar förändringen i penningvärdet.

Man kan samtidigt anta att statens utgifter sjunker som en följd av den förutspådda ökade användningen av anslutningen för kundservice. Inbesparingar uppstår framför allt i och med att tingsrätterna inte längre matar in i Tuomas-systemet de uppgifter som ingår i stämningansökningarna. Förslaget att ta ut rättegångsavgiften på förhand via anslutningen för kundservice befriar tingsrätterna från den tidskrävande faktureringen i efterskott. Tingsrätterna sparar också personalresurser om de inte behöver skriva ut expeditionerna, skriva under dem och posta dem.

Staten sparar i första hand genom att arbetsmängden för kanslipersonalen minskar när stämningansökningarna inte separat behöver registreras i Tuomas-systemet. I arbetsgruppsbetänkandet JM 2006:15 har man uppskattat att tingsrätterna ska spara ungefär 50 årsverken om andelen stämningansökningar i maskinläsbar form stiger till 95 procent av det totala antalet stämningansökningar, från ungefär 46 procent vid den tidpunkt då betänkandet skrevs. Detta motsvarar ungefär 1,6 miljoner euro i årliga lönekostnader. Inbesparingen av årsverken är i linje med effektivitetsmålet i statsrådets rambeslut (VM 5/214/2005). Utöver de inbesparingar som gäller årsverkna minskar utvecklandet av den elektroniska kommunikationen enligt förslaget bland annat tingsrätternas omkost-

nader för arbetsutrymmen och arbetsredskap. Omkostnaderna har uppgått till minst 2, 5 miljoner euro per år.

Situationen har ändrats väsentligt sedan arbetsgruppsbetänkandet blev klart. Den uppskattning som gavs 2006 är överdimensionerad med tanke på att antalet summariska ärenden år 2009 har varit mer än dubbelt så många som år 2005. Antalet mål ökar fortfarande.

Därtill är det skäl att beakta att ibruktagandet av den elektroniska kommunikationen åtminstone under det första året kommer att öka behovet av utbildning för tingsrätternas personal och behovet av rådgivning för tingsrätternas klienter i användningen av systemet.

För att den elektroniska kommunikationen ska leda till den eftersträvade effektivitetsökningen vid tingsrätterna, och för att behandlingstiderna ska kunna förkortas, eller ens bibehållas på nuvarande nivå är det inte åtminstone på kort sikt möjligt att minska antalet årsverken i enlighet med förslaget i arbetsgruppsbetänkandet. De inbesparingar som kan fås genom elektronisk behandling av summariska ärenden torde inskränka sig till att tilläggspersonal inte behöver anställas för behandlingen av fordringsmål, trots att antalet mål har fördubblats. Man kommer att följa med utvecklingen av antalet mål och den inverkan den har på personalbehovet och man strävar efter att öka effektiviteten genom att utveckla funktionerna.

Upphandlingsärenden

Som en följd av propositionen ska en rättegångsavgift i fortsättningen tas ut i upphandlingsärenden vid marknadsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen också i de fall när besvaren p.g.a. att de återtas avskrivs utan att ett avgörande fälls i huvudsaken, eller när ärendet lämnas utan prövning. Med tanke på rättegångsavgiftens storlek (223 euro) blir de ekonomiska konsekvenserna ringa. Om domstolen meddelar ett avgörande om rättegångskostnaderna, ska ändringssökanden i samband med detta ha en möjlighet att få rättegångsavgiften ersatt av motparten.

När marknadsdomstolen förkastar en ansökan om behandlingstillstånd för upphandling

som grundar sig på ramavtal ska halva rättegångsavgiften tas ut. Detta motsvarar den avgift som tas ut när besvärstillstånd inte beviljas. Det är sällsynt att ändring söks hos marknadsdomstolen i upphandlingsärenden som grundar sig på ramavtal. De ekonomiska konsekvenserna är därmed också i detta fall ringa.

4.2 Samhälleliga konsekvenser

Genom att sänka rättegångsavgiften strävar man efter att öka den elektroniska kommunikationen i summariska ärenden och därmed göra indrivningen av fordringar smidigare, förmånligare och lättare. En sänkning av handlägningsavgiften minskar kärandens kostnader. Förslagen är också förenliga med svarandens intressen. Eftersom käranden har rätt att få ersättning av svaranden för sina rättegångskostnader innebär den föreslagna sänkningen av rättegångsavgiften att svarandens ansvar för rättegångskostnaderna minskar. Därmed är en omfattande användning av anslutningen för kundservice förenlig med svarandens intressen.

Fördelarna med de föreslagna ändringarna kan öka antalet käromål. Detta kan ändå inte anses ha speciellt negativa samhälleliga konsekvenser, eftersom domstolarna fortfarande på samma sätt som tidigare ska vara tvungna att undersöka om grunderna för yrkandena är riktiga. Dessutom ska ett uttag av rättegångsavgiften i samband med inlämningen av en stämningsansökan effektivt hindra att talan väcks endast i syfte att störa.

5 Beredningen av propositionen

Regeringspropositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid justitieministeriets justitieförvaltningsavdelning, utgående från tre olika arbetsgruppsbetänkanden om ändring av rättegångsavgiften. I propositionen har man kombinerat de ändringar i lagen om avgifter vid domstolar som föreslagits i betänkandena och sammanställt dem till en ändamålsenlig helhet.

5.1 Utvecklande av behandlingen av ostridiga fordringsmål

Utvecklandet av behandlingen av ostridiga fordringsmål påbörjades 2006 när justitieministeriet den 16 januari 2006 tillsatte en arbetsgrupp med uppgift att utreda utvecklandet av behandlingen av fordringsmål som gäller ostridiga fordringar. Arbetsgruppens uppgift var att bereda arbetet och att ge förslag till lösning på frågan om behandlingen av ostridiga fordringsmål även i fortsättningen ska ske vid domstolar, eller om behandlingen av målen ska ske på annat håll. I samband med alternativet att fordringsmålen fortsättningsvis avgörs vid domstol hade arbetsgruppen som uppgift att ge förslag på hur det nuvarande systemet ska kunna utvecklas och att bereda ett förslag på hur behandlingen av fordringsmålen ska kunna koncentreras till bara en del av domstolarna (se OM 2006:15). Det har publicerats ett sammandrag av de utlåtanden som getts av de aktörer som arbetsgruppen har hört (OM 2007:5).

Utifrån dessa handlingar har ärendet beretts vidare i den arbetsgrupp som justitieministeriet tillsatte den 15 april 2008. Arbetsgruppen hade bl.a. som uppgift att utarbeta ett förslag till utvecklande och ibruktage av elektronisk kommunikation och ärendehantering vid behandlingen av ostridiga fordringsmål. Syftet var att utgående från förslagen i de ovan nämnda arbetsgruppsbetänkandena från justitieministeriet och de utlåtanden som getts i samband med dem, utreda behovet av bestämmelser och vid behov framställa ett förslag på åtminstone de bestämmelser som eventuellt förutsätts när det gäller elektronisk interaktiv kommunikation och indrivning av rättegångsavgiften på elektronisk väg (se OM 2009:7).

I betänkandena har det i fråga om utvecklandet av behandlingen av ostridiga fordringsmål föreslagits att de i sin helhet ska behandlas elektroniskt, från inlämning av stämningensökan till verkställande av tredskodom.

För att det ska vara möjligt att hela behandlingskedjan vid summariska ärenden ska kunna ske på elektronisk väg ska enligt förslag från den arbetsgrupp som har dryftat utvecklandet av behandlingen av ostridiga

fordringsmål 20 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet ändras så att även den expedition som ges i ett avgörande i tingsrätten ska kunna signeras elektroniskt.

För att öka användningen av elektronisk kommunikation har det i arbetsgruppsbetänkandena föreslagits att rättegångsavgiften ska sänkas från nuvarande 79 euro till 59 euro i sådana ärenden där man har använt anslutningen för kundservice när ärendet inletts.

Det har i detta sammanhang föreslagits att man i fråga om stämningensökningar som inletts via anslutningen för kundservice ska göra det undantag från indrivning av rättegångsavgiften i efterskott som presenterats ovan.

5.2 Utvecklande av rättsskyddssystemet för offentlig upphandling

Justitieministeriet och handels- och industriministeriet (senare arbets- och näringsministeriet) tillsatte den 30 november 2007 en arbetsgrupp för att bereda reformen av de rättsmedel som gäller offentlig upphandling (JUHO-arbetsgruppen). Arbetsgruppens uppgift var att klarlägga behovet av en reform av rättsmedlen vid offentlig upphandling. Målsättningen var att skapa tydliga förutsättningar för användningen av rättsmedel vid offentlig upphandling och att med hjälp av rättsmedlen åstadkomma en innehållsmässig och tidsmässigt effektiv behandling av ärendena för att trygga rättsskyddet för dem som deltar i upphandlingsförfarandet och verksamhetsförutsättningarna för de upphandlande enheterna. Arbetsgruppens mandatperiod gick ut den 31 december 2009, men arbetsgruppen fortsatte ännu sitt arbete i januari 2010.

Arbetsgruppens beredningsarbete framskred etappvis så att man i det första skedet koncentrerade sig på de lagstiftningsåtgärder som behövdes för det nationella genomförandet av rättsskyddsdirektivet. Arbetsgruppens arbete avslutades den 1 februari 2010 med ett slutbetänkande som innehöll de åtgärdsförslag som man inte föreslog att skulle göras i samband med genomförandet av rättsskyddsdirektivet. Övrigt beredningsmaterial

har beskrivits i regeringens proposition om en reform av rättsskyddet RP 190/2009 rd. De lagändringar som föreslås i propositionen trädde i kraft den 1 juni 2010 (321-323/2010).

De förslag till lagstiftning som ingår i arbetsgruppens slutbetänkande (OM 2010:6) gällde avbrytande av upphandling, offentlighetsreglering vid upphandlingsärenden samt bestämmelser om rättegångsavgifter i upphandlingsärenden. De förslag gällande rättegångsavgiften som betänkandet innehåller har bifogats till denna proposition. Betänkandet har skickats på remiss och merparten av dem som gett ett utlåtande förordar arbetsgruppens förslag till reform av bestämmelserna om rättegångsavgiften så att avgiften ska bestämmas oberoende av slutresultatet av upphandlingsärendet.

6 Samband med andra propositioner

6.1 Elektronisk signering av en expedition

Den arbetsgrupp som har dryftat utvecklandet av hanteringen av ostridiga fordringsmål har i sitt betänkande (OM 2009:7) föreslagit att 20 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndighetsverksamhet (13/2003) ska ändras så att även en expedition kan signeras elektroniskt. Denna ändring skapar en grund för elektronisk kommunikation i fordringsärenden och för den ovan presenterade gradering av rättegångsavgiften som ska effektivisera den elektroniska kommunikationen. Ändringen ska göra det möjligt för tingsrätten att ge käranden en expedition via anslutningen för kundservice. Författningsändringen är därmed en förutsättning för att elektronisk kommunikation i fordringsärenden ska förverkligas. Avsikten är att beredningen och ikraftträdandet av författningsändringen ska gå hand i hand med förslaget om ändring av beloppet för rättegångsavgiften.

Den ändringsproposition som gäller elektronisk signering av expeditioner bereds i samband med övriga förslag till lagändringar som gäller elektronisk kommunikation (OM

13/42/2009). Propositionen om ändring av rättegångsavgiften är därmed beroende av att den ovan nämnda propositionen förverkligas.

6.2 Utvecklande av delgivningens formen

Lagarna om ändring av rättegångsbalken och ändring av lagen om rättegång i brottmål (362-363/2010) trädde i kraft den 1 juni 2010. I lagarna finns bestämmelser om att telefondegivning ska vara det allmänna delgivningssättet i alla allmänna domstolar. Det är också möjligt att delge stämning i ett ostridigt fordringsmål per telefon. I lagen finns bestämmelser om förutsättningarna för och förfarandet vid telefondegivning. Användningen av andra elektroniska medel vid delgivning utökas också. Stämningssmannadelgivningens sekundära karaktär betonas.

För att uppnå kostnadsmotsvarighet och öka parternas aktivitet har den arbetsgrupp som har dryftat utvecklandet av metoderna för delgivning i sitt betänkande OM 2009:3 föreslagit att den rättegångsavgift som tas ut i ett tvistemål som avslutas i samband med den skriftliga beredningen ska graderas beroende på delgivningssättet. Därmed ska det i sådana fall när stämning har levererats till svaranden genom stämningssmannadelgivning tas ut en högre avgift än när övriga delgivningssätt använts. Detta förslag har inte getts till riksdagen i samband med regeringens proposition om utvecklandet av delgivningen (RP 123/2009 rd), eftersom det har ansetts viktigt att förslaget i den fortsatta beredningen knyts till de övriga förslagen som gäller rättegångsavgiften.

I den fortsatta beredningen som gäller utvecklandet av behandlingen av ostridiga fordringsmål har man beräknat att det inte är ändamålsenligt att skapa för många graderingar av rättegångsavgiften. Man har uppskattat att ett förfarande där beloppet av rättegångsavgiften knyts till både det sätt på vilket en stämning inleds och delges blir alltför tungt, eftersom det sannolikt ökar arbetet vid tingsrätterna och inte leder till den eftersträfvade effektiviseringen av behandlingen av summariska ärenden med hjälp av elektronisk kommunikation. I denna proposition har man därför avstått från att föreslå en gra-

dering av rättegångsavgiften utgående från stämningens delgivningssätt.

Däremot torde den reform som är under arbete och som gäller helhetslön för stämningsmän främja användningen av lättare tillvägagångssätt än stämningsmannadelgivning. Man har bedömt att reformen ska uppmuntra tingsrätterna att börja använda enklare delgivningssätt. En övergång till ett sy-

stem med helhetslön och en genomförd reform av tingsrätterna kan leda till att det för närvarande splittrade förfarandet vid delgivning och verksamhetskulturen förenhetligas och därmed minskar antalet stämningsmannadelgivning. Dessa reformer har sannolikt större inverkan på antalet stämningsmannadelgivning än parternas aktivitet som en följd av lägre kostnader.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

3 § Rättegångsavgift I paragrafen finns bestämmelser om beloppet av rättegångsavgiften vid domstolar, om situationer när rättegångsavgift inte tas ut samt situationer när en nedsatt rättegångsavgift tas ut.

Det föreslås att 1 mom. ändras så att de rättegångsavgifter som anges i momentet höjs så att beloppet motsvarar höjningen i penningvärdet. Övriga ändringar i bestämmelsen ställs i förhållande till dessa förhöjda eurobelopp.

Det föreslås att 1 mom. därtill ska ändras så att rättegångsavgiften i de tvistemål som avgjorts genom tredskodom och där käranden väcker talan genom att lämna in en stämningsansökan enligt 5 kap. 3 § i rättegångsbalken direkt till tingsrättens datasystem, ska vara 25 procent lägre än för övriga tvistemål som avslutas i samband med den skriftliga förberedelsen.

Förslaget innebär att den stämning som gäller målet ska ha lämnats in till tingsrätten via den anslutning för kundservice som ska tas i bruk för behandling av ostridiga ärenden, eller via Santra-uppkopplingen som redan är i bruk.

Med hänsyn till förändringen i penningvärdet föreslås beloppet av den lägre rättegångsavgiften vara 60 euro. Övriga rättegångsavgifter föreslås förbli oförändrade, men beloppen justeras så att de motsvarar det nuvarande penningvärdet.

I de summariska ärenden som har inletts på något annat sätt, d.v.s. genom en traditionell stämningsansökan i pappersform, ska rättegångsavgiften motsvara beloppet av rättegångsavgiften för sådana mål som avslutas i samband med den skriftliga förberedelsen, vilket innebär att den i fortsättningen, höjd så att beloppet motsvarar förändringen i penningvärdet, ska vara 80 euro.

Om ett tvistemål som käranden räknat med att ska vara ostridigt under processens gång ändras till stridigt ska rättegångsavgiftens storlek följa de bestämmelser som redan är i kraft. Därmed ska rättegångsavgiften i ett tvistemål som har inletts genom en stäm-

ningsansökan enligt 5 kap. 3 § i rättegångsbalken och som blir stridigt och vars behandling avslutas i samband med den muntliga förberedelsen, fortfarande vara lika stor som för närvarande (höjd så att beloppet motsvarar förändringen i penningvärdet 113 euro).

2 mom. i paragrafen ska ändras så att det även tillämpas på sådana ärenden enligt upphandlingslagen som gäller behandlingstillstånd vid marknadsdomstolen. Enligt 86 § 3 mom. i upphandlingslagen får beslut i ärenden som grundar sig på ett ramavtal inte överklagas genom besvär, om marknadsdomstolen inte beviljar behandlingstillstånd. Om marknadsdomstolen förkastar ansökan om behandlingstillstånd ska hälften av rättegångsavgiften enligt 1 mom. tas ut. Avgiften ska motsvara den rättegångsavgift som högsta domstolen tar ut i ett besvärstillståndsmål där besvärstillstånd inte beviljas.

3 a §. Undantag från rättegångsavgiften i upphandlingsärenden Det föreslås att det i paragrafen ska finnas bestämmelser om uttag av rättegångsavgifter i vissa situationer i fullföljdsärenden inom tillämpningsområdet för upphandlingslagen och försörjningslagen. Enligt paragrafen ska med avvikelse från 3 § 3 mom. vid marknadsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen tas ut en rättegångsavgift i ett fullföljdsärende, om ärendet avskrivs utan att avgörande fällt i huvudsaken eller om fullföljdsärendet lämnas utan prövning.

I paragrafen ska avvikande från formuleringen "avskrivs eller förfaller" i 3 § 3 mom. användas formuleringen "avskrivs ärendet utan att avgörande fällt i huvudsaken", som motsvarar formuleringen i regeringens proposition RP 190/2009 rd och 82 § 3 mom. i upphandlingslagen. Den nya formuleringen ska dock täcka den praktiska tillämpningen av 3 § 3 mom. I ett upphandlingsärende ska alltså rättegångsavgift tas ut i sådana situationer när man inte i andra ärenden än upphandlingsärenden tar ut någon avgift med stöd av 3 § 3 mom. Avsikten med formuleringen är att täcka de situationer när behandlingen av ett ärende inte fortskrider med ett avgörande i huvudsaken t.ex. för att ett be-

svär dras tillbaka eller den upphandlande enheten korrigerar sitt upphandlingsbeslut genom ändring vid en behandling vid marknadsdomstolen. Marknadsdomstolen kan då på eget initiativ dra bort ett ärende från behandling, om behovet av rättsskydd hos ändringssökanden har tagit slut. Om marknadsdomstolen drar bort ett ärende från behandling med stöd av 74 § 1 och 2 mom. i förvaltningsprocesslagen (586/1996) är marknadsdomstolen ändå tvungen att meddela ett beslut i fråga om de rättegångskostnader som krävs. Ändringssökanden ska ha möjlighet att få ersatt den rättegångsavgift som har tagits ut i samband med rättegångskostnaderna.

Om ansökan om behandlingstillstånd återtas i ett ärende som gäller behandlingstillstånd enligt upphandlingslagen, eller om det lämnas utan prövning, ska som rättegångsavgift enligt 3 § 2 mom. i denna lag tas ut hälften av den avgift som avses i paragrafens 1 mom.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Den ovan nämnda graderingen av rättegångsavgiften ska göras i taxor för ersättningar för rättegångskostnader enligt förordningen om rättegångskostnader (1311/2001). Taxorna inkluderar för närvarande bl.a. rättegångsavgiften. Eftersom rättegångsavgiften enligt förslaget ska vara olika stor beroende på det sätt på vilket ett ärende har inletts är det ändamålsenligt att ändra förordningen om rättegångskostnader så att de taxor som ingår i förordningen inte inkluderar rättegångsavgiften, utan den rättegångsavgift som ska tas ut ska vid behov läggas till taxan. Käranden kan då kräva kostnadsersättning enligt taxan och därtill kräva ersättning för den rättegångsavgift som tagits ut. Ett dylikt yrkande fyller de krav på stämningssökans exakthet enligt 5 kap. 2 § i rättegångsbalken. I andra typer av mål ska det krav som gäller rättegångskostnaderna specificeras på samma sätt som tidigare.

Det föreslås att man ska göra ett undantag från uttag av rättegångsavgiften i efterskott i fråga om sådana mål som inletts via anslutningen för kundservice, så att rättegångsavgiften för dem huvudsakligen tas ut i samband med att ärendet inleds. Detta förutsätter en ändring av statsrådets förordning om avgifter vid domstolar (925/2008). Betalning av rättegångsavgiften föreslås vara en förutsättning för att målet ska tas till behandling. Målet ska inledas vid den tidpunkt då käranden har betalat avgiften via en nätbank eller via någon annan uppkoppling.

Uttaget av avgiften i förskott ska gälla endast sådana stämningssökningar som har lämnats in i elektronisk form via anslutningen för kundservice. För stämningssökningar som lämnats in i pappersform ska rättegångsavgiften enligt nuvarande bruk tas i efterskott i samband med leveransen av expeditionen. Uttag av avgiften i förskott ska inte heller omfatta dem som använder Santra-uppkopplingen, utan av dem tas avgifterna ut enligt nuvarande praxis med en samlingsfaktura i efterskott.

Rättegångsavgiften ska kunna betalas tillbaka, om det inte enligt andra bestämmelser i lagen om avgifter vid domstolar ska tas ut rättegångsavgift i ärendet. Dylika fall är t.ex. situationer där målet avslutas utan att stämning utfärdas av andra orsaker än de som beror på käranden.

Som bilaga till utkastet till proposition finns ett utkast till ändring av justitieministeriets förordning om rättegångskostnader som motparten skall dömas att ersätta i mål som avses i 21 kap. 8 c § i rättegångsbalken.

I propositionen ingår också ett förslag till ändring av 11 § i statsrådets förordning om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer.

3 Ikraftträdande

Denna lag föreslås träda i kraft den 1 januari 2011.

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

I lagförslaget ingår en övergångsbestämmelse enligt vilken det för mål som har inletts innan lagen trädde i kraft tas ut rättegångsavgifter enligt de tidigare bestämmelserna.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Bestämmelser om rättegångsavgifter av olika storlek för mål som har inletts på olika sätt försätter sådana kärande som inte har en internetuppkoppling till sitt förfogande i en sämre ställning än övriga kärande. Det finns en risk att kostnaderna i likadana mål blir olika stora beroende på vilka datatekniska färdigheter käranden har.

Enligt 6 § i grundlagen är alla lika inför lagen. Principen ingår också i internationella människorättsavtal som Finland har förbundit sig till. Kärninnehållet i likställighetsprincipen är förbud mot all form av diskriminering och överlag ett krav på att människor ska behandlas lika. Man kan dock konstatera att en reglering av rättegångsavgiftens storlek beroende på det sätt på vilket ett käromål har inletts, och därmed delvis beroende på kärandens möjlighet att använda sig av datateknik, placerar sig i marginalen av den nämnda grundrättighetens innehåll, vilket enligt rådande praxis är mera acceptabelt än att ändra rättighetens centrala innehåll.

Den ojämlikhet som förorsakas av att de som använder sig av den elektroniska anslutningen för kundservice och Santra-uppkopplingen gynnas, kompenseras delvis av att det finns gratis internetuppkopplingar eller mycket förmånliga internetuppkopplingar i t.ex. biblioteken. Man kan också anta att merparten av kärandena i summariska ärenden är näringsidkare, som mycket sannolikt har tillgång till en internetuppkoppling. I vissa tingsrätter finns redan nu kundterminaler och till de andra kan man skaffa kundterminaler med vars hjälp kärandena, handledda av tingsrättens personal, ska kunna skriva sin stämningsansökan genom att utnyttja anslutningen för kundservice.

Även om man inte i regel tillämpar principen om kostnadsmotsvarighet på domstolsavgifter, ska man i detta sammanhang ännu beakta att om rättegångsavgifterna var lika stora för de kärande som levererar stämningsansökan i pappersform och för dem som levererar stämningsansökan i elektronisk form, skulle de kärande som inletts sitt mål elektroniskt i praktiken betala de kostnader som förorsakas av behandlingen av de stäm-

ningsansökningar som kärande levererar i pappersform. Handläggningsavgifter av olika storlek kan alltså motiveras med principen om kostnadsmotsvarighet.

Enligt 21 § i grundlagen har var och en rätt att få sin sak behandlad vid en domstol. Denna rätt begränsas om ett summariskt fordringsmål, såsom föreslagits, inte behandlas förrän rättegångsavgiften har betalats. Den föreslagna begränsningen av den grundläggande rättigheten är dock jämförelsevis ringa, eftersom kärandens rätt att få sitt mål inletts genom att en stämningsansökan i pappersform lämnas in till tingsrätten består. Rättegångsavgiften är förvisso då större, men den tas ut först efter behandlingen av målet.

Ändringen av den rättegångsavgift som ska tas ut för behandlingen av upphandlingsärenden har även kopplingar till 21 § i grundlagen. Praxis i fråga om rättegångsavgifternas nivå och uttag av avgifterna vid domstolen för de mänskliga rättigheterna har granskats som en delfaktor för den rättighet ("access to justice/access to court") som tryggas i 6 art. 1 stycket i europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna. En oskäligt stor rättegångsavgift som vanligen ska betalas på förhand och som är en förutsättning för att målet ska prövas kan leda till en överträdelse mot den ovan nämnda bestämmelsen i konventionen (t.ex. Podbielski och PPU Pol-pure v. Polen, dom 26.7.2005).

Enligt rättspraxis vid domstolen för de mänskliga rättigheterna kan man i och för sig införa ekonomiska begränsningar för tillträde till domstolen, speciellt om de hänför sig till förutsättningarna för prövning av ett besvär, eller om ett rättvist förfarande kräver att ändringssökanden ska ställa en säkerhet för motpartens kostnader i besvärinstansen. Syftet med begränsningarna måste dock vara godtagbara och de medel som används ska stå i rätt proportion till syftet. Rättegångsavgifter i samband med att talan väcks eller besvär anförs kan därmed inte i sig anses strida mot 6 art. 1 stycket. Man ska dock beakta beloppet av avgiften vid varje särskilt mål samt i vilket skede av rättegången begränsningar av detta slag påförs.

Eftersom förslagen lämnar rum för tolkning, bör propositionen behandlas av riksdagens grundlagsutskott.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer (701/1993) 3 § 1 och 2 mom., sådana de lyder delvis ändrat i lag 1024/2002, och fogas till lagen en ny 3 a §, som följer:

3 §		tasystem	
<i>Rättegångsavgift</i>		– jordrättsmål och jordrätts- ärende samt annat tvistemål vars behandling upphör vid	
För behandling av tviste-, brott-, under- ställnings- och fullföljdsfall och mål som gäller extraordinärt ändringssökande samt för behandling även av annat rättskip- ningsmål vid förvaltningsdomstol tas det ut <i>rättegångsavgift</i> som följer:		– skriftlig förberedelse	80
		– muntlig förberedelse	113
		– huvudförhandling i sam- mansättning med en domare	147
		– huvudförhandling i fulltalig sammansättning	182
		marknadsdomstolen	226
Domstol	euro	arbetsdomstolen	226
högsta domstolen		Om en extraordinär ändringsansökan förkastas, om högsta domstolen eller högs- ta förvaltningsdomstolen inte beviljar be- svärstillstånd i ett besvärstillståndsmål el- ler om marknadsdomstolen i ett behand- lingstillståndsärende som avses i lagen om offentlig upphandling (348/2007) inte be- viljar behandlingstillstånd, tas endast hälft- en av den avgift ut som avses 1 mom.	
– brottmål	113	-----	
– annat mål	226		
högsta förvaltningsdomstolen	226		
hovrätten			
– brottmål	90		
– annat mål	182		
förvaltningsdomstolen	90		
tingsrätten			
– brottmål och fullföljdsfall enligt utskökningslagen	80		
– tvistemål enligt 5 kap. 3 § i rättegångsbalken som av- gjorts genom tredskodom, där uppgifterna har förmed- lats direkt till tingsrättens da-	60		
		3 a §	
		<i>Undantag från rättegångsavgiften i upp- handlingsärenden</i>	
		Med avvikelse från 3 § 3 mom. tas det vid marknadsdomstolen och högsta för- valtningsdomstolen ut en rättegångsavgift enligt 3 § 1 mom. i ett fullföljdsärende som hör till tillämpningsområdet för lagen om	

offentlig upphandling och upphandling inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (349/2007), om fullföljdsärendet avskrivs utan att avgörande fällt i huvudsaken eller om fullföljdsärendet lämnas utan prövning.

För behandling av mål som är anhängiga vid denna lags ikraftträdande tas det ut rättegångsavgifter i enlighet med de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 17 september 2010

Republikens President

TARJA HALONEN

Justitieminister *Tuija Brax*

Lag**om ändring av lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer (701/1993) 3 § 1 och 2 mom., sådana de lyder delvis ändrat i lag 1024/2002, och
fogas till lagen en ny 3 a §, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 §

3 §

*Rättegångsavgift**Rättegångsavgift*

För behandling av tviste-, brott-, underställnings- och fullföljds mål och mål som gäller extraordinärt ändringssökande samt för behandling även av annat rättskipningsmål vid förvaltningsdomstol tas rättegångsavgift ut som följer:

För behandling av tviste-, brott-, underställnings- och fullföljds mål och mål som gäller extraordinärt ändringssökande samt för behandling även av annat rättskipningsmål vid förvaltningsdomstol tas rättegångsavgift ut som följer:

Domstol	euro	Domstol	euro
högsta domstolen		högsta domstolen	
– brottmål	111	– brottmål	113
– annat mål	223	– annat mål	226
högsta förvaltningsdomstolen	223	högsta förvaltningsdomstolen	226
hovrätten		hovrätten	
– brottmål	89	– brottmål	90
– annat mål	179	– annat mål	182
förvaltningsdomstolen	89	förvaltningsdomstolen	90
tingsrätten		tingsrätten	
– brottmål och fullföljds mål enligt utsökningslagen	79	– brottmål och fullföljds mål enligt utsökningslagen	80
		– <i>tvistemål enligt 5 kap. 3 § i rättegångsbalken som avgjorts genom tredskodom, där uppgifterna har förmedlats direkt till tings-</i>	60

Gällande lydelse

– jordrättsmål och jordrättsärende samt tvistemål vars behandling upphör vid	
– skriftlig förberedelse	79
– muntlig förberedelse	111
– huvudförhandling i sammansättning med en domare	145
– huvudförhandling i fulltalig sammansättning	179
marknadsdomstolen	223
arbetsdomstolen	223

Om en extraordinär ändringsansökan förkastas eller om högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen inte beviljar besvärstillstånd i ett besvärstillståndsmål, uppbärs endast hälften av avgiften enligt 1 mom.

Föreslagen lydelse

<i>rättens datasystem</i>	
– jordrättsmål och jordrättsärende samt <i>annat</i> tvistemål vars behandling upphör vid	
– skriftlig förberedelse	80
– muntlig förberedelse	113
– huvudförhandling i sammansättning med en domare	147
– huvudförhandling i fulltalig sammansättning	182
marknadsdomstolen	226
arbetsdomstolen	226

Om en extraordinär ändringsansökan förkastas, om högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen inte beviljar besvärstillstånd i ett besvärstillståndsmål *eller om marknadsdomstolen i ett behandlingstillståndsärende som avses i lagen om offentlig upphandling (348/2007) inte beviljar behandlingstillstånd*, uppbärs endast hälften av avgiften enligt 1 mom.

3 a §

Undantag från rättegångsavgiften i upphandlingsärenden

Med avvikelse från 3 § 3 mom. uppbärs vid marknadsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen en rättegångsavgift enligt 3 § 1 mom. i ett fullföljdsärende som hör till tillämpningsområdet för lagen om offentlig upphandling och upphandling inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (349/2007), om fullföljdsärendet avskrivs utan att avgörande fälls i huvudsaken eller om fullföljdsärendet lämnas utan prövning.

Denna lag träder i kraft den 20.

Statsrådets förordning

om ändring av 11 § i statsrådets förordning om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer

I enlighet med statsrådets beslut
ändras till 11 § i statsrådets förordning om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer (925/2008) som följer:

11 §

Uttag och indrivning av avgift

Den avgift som den betalningsskyldige ska betala tas ut som postförskott eller genom särskild faktura då en expedition eller annan handling överlämnas. Om ett ärende för vilket det föreskrivs endast en avgift uppskjuts för att behandlas vid ett senare tillfälle för att en interimistisk åtgärd ska kunna vidtas, kan avgiften tas ut efter den första behandlingsomgången.

För ett ärende som behandlas enligt lagen om medling i tvistemål i allmänna domstolar tas avgift ut i samband med avgörandet av begäran om inledande av medling.

När en avgift tas ut genom faktura, får förfallodagen inte infalla tidigare än tre veckor och inte senare än sex veckor från

den dag då fakturan gavs till parten eller postades.

Den betalningsskyldige kan också betala avgiften på förhand, om myndigheten godkänner detta.

Myndigheterna ska vid indrivning av avgifter beakta statens kostnader för indrivningen och sannolikheten för att den lyckas. Myndigheterna kan vid behov, med hänsyn till vad som totalt sett blir fördelaktigast för staten, avstå från att driva in en obetydlig avgift.

För ett tvistemål enligt 5 kap. 3 § i rättegångsbalken som har anhängiggjorts genom att de uppgifter som krävs för stämningensansökan har förmedlats direkt till tingsrättens datasystem, kan rättegångsavgift tas ut i samband med lämnande av stämningensansökan.

Denna förordning träder i kraft den 20 .

Justitieministeriets förordning

om ändring av 3 och 4 § i justitieministeriets förordning om rättegångskostnader som motparten skall dömas att ersätta i mål som avses i 21 kap. 8 c § i rättegångsbalken

I enlighet med justitieministeriets beslut

ändras i justitieministeriets förordning om rättegångskostnader som motparten skall dömas att ersätta i mål som avses i 21 kap. 8 c § i rättegångsbalken (1311/2001) 3 § och 4 § 2 mom., sådana de lyder i förordning 682/2010, som följer:

3 §

Beloppet av de rättegångskostnader som döms ut

Rättegångskostnader som det yrkats att svaranden ska ersätta döms ut enligt yrkandet. De döms dock högst ut enligt grundtaxan eller den förhöjda taxan beroende på skuldkapitalet som följer:

	Skuldkapitalet 250 euro eller mindre	Skuldkapitalet över 250 euro eller vräkning
Grundtaxa	134 euro	168 euro
Förhöjd taxa	218 euroa	258 euro

På yrkande höjs taxorna enligt 1 mom. med en rättegångsavgift som tas ut hos käranden.

Om det inte har yrkats ersättning för rättegångskostnaderna, döms de inte ut.

4 §

Arvoden och kostnader som ingår i taxorna

Rättegångskostnaderna enligt grundtaxan och den förhöjda taxan omfattar arvoden för åtgärder som vidtas inför en rättegång, såsom mottagning av ett mål, kontroll av adressuppgifter, anskaffning av registerutdrag, uppsättande av stämningsansökan och inlämnande av den till domstolen. Dessutom täcker de samtliga allmänna kostnader som åsamkas borgenären, såsom hyra, utgifter för teleföbindelser, postning och kopiering. Dessutom inkluderar taxorna normala direkta kostnader, såsom eventuell mervärdesskatt samt eventuella avgifter för registerutdrag.

Denna förordning träder i kraft den 20. På mål som är anhängiga vid denna förordnings ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.